

การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Strategic Development for Supportive Function of Academic Administration
in the Office of Primary Educational Service Area

สุทธิดล พุทธรักษ์¹, จิติมา วรรณศรี², วิทยา จันทร์ศิลา³, สำราญ มีแจ้ง⁴
Sutthidon Phuttharak, Jitima Wannasri, Wittaya Chansira, Samran Mejang

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และขั้นตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมและแนวทางการส่งเสริมภารกิจการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจากการทำ SWOT Analysis พบว่า จุดแข็งคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีความพร้อมในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ด้านจุดอ่อน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ด้านโอกาส ชุมชนให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ ด้านอุปสรรค ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนแนวทางการพัฒนา คือ การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าประสงค์กลยุทธ์ ในการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ พัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือและส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

2. ด้านการสร้างและตรวจสอบกลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 6 ประเด็นกลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กลยุทธ์ ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการวัดผลและประเมินผล กลยุทธ์ ขับเคลื่อนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ พัฒนาการนิเทศการศึกษา กลยุทธ์ พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และผลการตรวจสอบความเหมาะสมตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

¹ นิสิตระดับการศึกษาอวุฒิปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาด้านบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาด้านบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาด้านบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาด้านบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้ในอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนากลยุทธ์, การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

Abstract

The main objective of the research was to develop strategies for supportive functions of academic administration in the Office of Primary Educational Service Areas. The specific objectives were 1) to study the context and the guidelines for supportive functions of academic administration 2) to develop and validate strategies for supporting functions of academic administration and 3) to evaluate the strategies for supportive functions of academic administration in the Office of Primary Educational Service Area.

The findings of this research were as follow :

1. The study of the context for supportive functions of academic administration in the Office of Primary Educational Service Area, using SWOT analysis approach, revealed that the important strength was it's readiness for supportive functions of academic administration in the schools but the main weakness was insufficient personnel to perform the functions. The Office of Primary Educational Service Area had the opportunity of the community awareness to require quality education, however the lack of ICT skills of school teachers was an important treat. As for the guidelines for supportive functions of academic administration, the office should formulate the vision, mission, goals and strategies for supportive functions of academic administration, to develop the personnel in ICT skills and to have knowledge in participative administration.

2. Six strategies for supporting functions of academic administration were developed : 1) school curriculum development 2) Teaching and learning support 3) efficiency of measurement and evaluation 4) research to develop quality education 5) to develop educational supervision and 6) to develop ICT network. All these strategies were suitable at the high level suggested by the experts.

3. The strategic development for supportive functions of academic administration evaluated by office administrators was feasible at the high level.

Key words: Strategic development, Supportive functions of academic administration, Office of Primary Educational Service Area

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศนโยบายว่า จะเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาโดยยึด คุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึง โดยคำนึงถึง การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง ความสมานฉันท์สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการ เรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาการจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วม ของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคน

และสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

การบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาด้านการสนับสนุนภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อคุณภาพนักเรียนโดยตรง โดยงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันประสบปัญหาในการบริหารงานวิชาการด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านครู ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการและด้านการบริหาร ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านผู้เรียน ขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะทักษะด้านการอ่าน การเขียน การพูดสื่อสาร การฟัง การคิดเลขและการจัดลำดับความคิด ด้านครู ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในวิชาเอกที่สอนโดยตรง ครูมีศักยภาพไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร หลักสูตรสถานศึกษาขาดความครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่เน้นการบรรยายและยังใช้สื่อวัตกรรมการสอนน้อย ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูขาดทักษะในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือและใช้วิธีการวัดและประเมินผลไม่เหมาะสมและด้านการส่งเสริม สนับสนุนของผู้เกี่ยวข้องไม่เท่าเทียมกัน ทั้งในด้านการนิเทศการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การเรียนรู้และด้านงบประมาณ สื่อวัสดุอุปกรณ์ การสอน การรายงานการติดตามและประเมิน ผลการขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2553 - 2554 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์การดำเนินการขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามนโยบายกลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 183

เขตมีผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานในภาพรวมของกลยุทธ์ต่ำกว่าเป้าหมาย จำนวน 82 เขต คิดเป็นร้อยละ 44.32 ตามเป้าหมาย จำนวน 103 เขต คิดเป็นร้อยละ 55.68 ทั้งนี้ไม่มีเขตใดทำได้สูงกว่าเป้าหมายและเกณฑ์ที่กำหนด (สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ, 2554, หน้า 2) ซึ่งแสดงว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ยังขาดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่ง สอดคล้องกับทวิ อุปสุจิน (2554) ที่กล่าวว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต้องดำเนินการรองรับนโยบายจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จะส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา ไม่ชัดเจน ไม่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและสภาพบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ประกอบกับนโยบายการจัดการศึกษาส่วนกลาง มีการปรับเปลี่ยนบ่อย สอดคล้องกับ วสันต์ นาวเหนียว (2554) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งพบว่า ระดับเขตพื้นที่การศึกษา การบริหารจัดการศึกษาไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศ ติดตามผล ขาดความชัดเจน จริงจังและต่อเนื่อง ขาดการประเมินผลการดำเนินงาน และขาดการวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไข หรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบสามารถขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาและผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งแผนกลยุทธ์ จัดเป็นเครื่องมือการบริหารจัดการศึกษาที่มีระบบ มีทิศทาง มีแบบแผน ที่ช่วยให้เกิดการตัดสินใจและการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นแผนงานหลักที่แสดงถึงภาระงาน แนวโน้มของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษาของตนเอง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อหาโอกาส และอุปสรรค มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย มีการกำหนดภารกิจ จุดประสงค์กิจกรรม โครงการที่ปฏิบัติและมี

เกณฑ์การวัดความสำเร็จทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพื่อส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในปัจจุบันและอนาคต

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยการศึกษาเอกสารวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.2 การศึกษาปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม จากผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 75 คน ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) วิเคราะห์ข้อมูล

เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.3 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การยกร่างกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพแวดล้อมและแนวทางในการบริหารงานวิชาการที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสร้างประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ กลวิธีและมาตรการ โดยมีวิธีการดังนี้

- 1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดประเด็นกลยุทธ์ กลวิธี และมาตรการโดยเชิญรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 10 คน
- 2) ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณาสภาพแวดล้อมแต่ละด้าน และหาข้อสรุปเป็นรายด้าน
- 3) ลำดับความสำคัญ และความจำเป็นในการดำเนินงาน
- 4) จับคู่ จุดแข็ง - โอกาส (SO), จุดแข็ง - อุปสรรค (ST), จุดอ่อน - โอกาส (WO), จุดอ่อน - อุปสรรค (WT) กำหนดกลยุทธ์
- 5) พิจารณาเลือกกลยุทธ์ที่จะเกิดผลสูงสุดกำหนดเป็นกลยุทธ์หลักและกลยุทธ์ย่อยจากกลยุทธ์หลักทั้งหมดผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นประเด็นกลยุทธ์
- 6) จัดกลุ่มกลยุทธ์ย่อยที่อยู่ในเรื่องเดียวกันให้เป็นกลุ่มพร้อมทั้งตั้งชื่อกลยุทธ์นั้น
- 7) จัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ โดยการจับคู่เปรียบเทียบทีละคู่ทุกกลยุทธ์ และเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุดไปใช้

2.2 การตรวจสอบร่างกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ที่เกี่ยวกับกลยุทธ์และการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ จำนวน 10 คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนและผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 57 คนโดยใช้แบบประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมด้านจุดแข็งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านทั้งในด้านโครงสร้างที่เป็นระบบ มีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบและกฎหมายกำหนด การบริหารจัดการภายในเป็นระบบมีการกระจายอำนาจสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือ กระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับบุคลากร มีการปรับปรุงรูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับบริบท วัฒนธรรมองค์กร และสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม บุคลากรมีขวัญและกำลังใจ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ มีวัฒนธรรมองค์กรที่ทำงานเป็นทีม มีค่านิยมเพื่อให้การปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลสำเร็จของงานและคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านจุดอ่อนการพัฒนางานเข้าสู่มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ สถานศึกษาขนาดเล็กบางแห่งขาดความพร้อมในการจัดการศึกษาและครูผู้สอนไม่เพียงพอและสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ด้านโอกาสประชาชนผู้ปกครองมีความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษา พร้อมทั้งมีความมั่นใจสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาจึงส่งเสริม

เข้าเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีสถานศึกษาครอบคลุมพื้นที่สามารถจัดบริการการศึกษาได้ทั่วถึง สังคมประชาชนผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรมทำให้มีวิถีการดำรงชีวิตสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาชาวบ้านเป็นครูให้ความรู้ในทักษะชีวิตและงานอาชีพ และด้านอุปสรรค แนวโน้มประชากรวัยเรียนลดลง มีสถานศึกษาขนาดเล็กเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีมากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนทั้งหมดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ และข้าราชการครูขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. ผลการสร้างและตรวจสอบกลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 6 ประเด็นกลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการวัดผลและประเมินผล กลยุทธ์ที่ 4 ขับเคลื่อนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาการนิเทศการศึกษา กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และผลการตรวจสอบความเหมาะสมตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากโดยมีกลยุทธ์และกลวิธี พอสังเขป ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1.1 สร้างความเข้มแข็งในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ประกอบด้วย กลวิธีที่ 1.1.1 พัฒนาคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา กลวิธีที่ 1.1.2 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 1.2 ปรับปรุงกลไกความร่วมมือในการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ประกอบด้วย กลวิธีที่ 1.2.1 ปรับปรุงกลไกความร่วมมือในการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2.1 ปรับปรุงคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย กลวิธีที่ 2.1.1 เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการจัดการกระบวนการ

เรียนการสอนกลวิธีที่ 2.1.2 เร่งรัดพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่ 2.2 เพิ่มมาตรการส่งเสริมการอ่าน การเขียนและการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย กลวิธีที่ 2.2.1 เพิ่มมาตรการส่งเสริมการอ่านการเขียนและการคิดวิเคราะห์

กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนากระบวนการวัดผลและประเมินผลประกอบด้วย กลวิธีที่ 3.1.1 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านความรู้ทักษะและเจตคติด้านกระบวนการวัดผลและประเมินผล กลวิธีที่ 3.1.2 พัฒนาประสิทธิภาพ เครือข่ายความร่วมมือกระบวนการวัดผลและประเมินผล

กลยุทธ์ที่ 3.2 ปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย กลวิธีที่ 3.2.1 ปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4.1 เร่งรัดพัฒนาการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย กลวิธีที่ 4.1.1 สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลวิธีที่ 4.1.2 สร้างกลไกเพื่อสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4.2 ส่งเสริมให้มีกองทุนเพื่อสนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน ประกอบด้วย กลวิธีที่ 4.2.1 ส่งเสริมให้มีกองทุนเพื่อสนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน

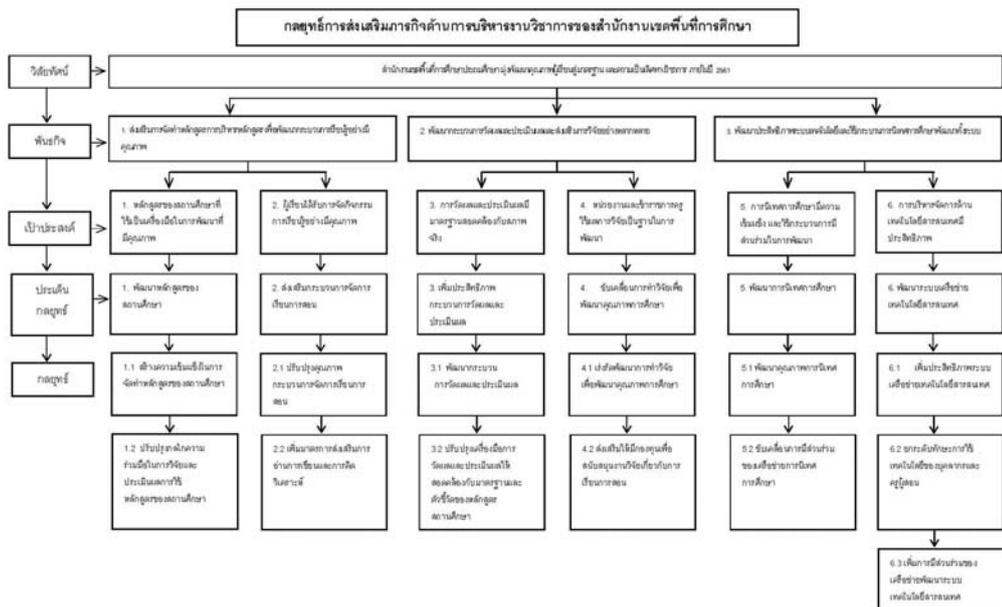
กลยุทธ์ที่ 5.1 พัฒนาคุณภาพการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย กลวิธีที่ 5.1.1 พัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา กลวิธีที่ 5.1.2 ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ (KM) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5.2 ขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย กลวิธีที่ 5.2.1 ขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการนิเทศการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6.1 เพิ่มประสิทธิภาพระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย กลวิธีที่ 6.1.1 พัฒนาคุณภาพศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบ กลวิธีที่ 6.1.2 ส่งเสริมระบบการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 6.2 ยกระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีของบุคลากรและครูผู้สอน ประกอบด้วย กลวิธีที่ 6.2.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับบุคลากรและครูผู้สอน กลวิธีที่ 6.2.2 สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรและครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

กลยุทธ์ที่ 6.3 เพิ่มการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย กลวิธีที่ 6.3.1 เพิ่มการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ผลการประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่าการนำกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปใช้ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญ ๆ ที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. การค้นพบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความพร้อมในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาศูนย์กลางการบริหารจัดการระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษามีโอกาสได้รับทราบนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาก่อนสถานศึกษา มีปัจจัยที่มีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากรที่มีความรู้ มีประสบการณ์ งบประมาณได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางและการระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อจัดสรรให้กับสถานศึกษาตามความต้องการและจำเป็น มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะส่งเสริมการบริหารวิชาการทั้งระบบให้เกิดคุณภาพได้ ส่วนในด้านจุดอ่อน คือ ครูขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ อาจจะเป็นเพราะว่า เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทำให้การเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีของข้าราชการครูไม่ทันกับการพัฒนาและมีข้อจำกัดในด้านสภาพพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลระบบการสื่อสารมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร ด้านโอกาสรัฐบาลและสังคมให้ความสำคัญด้านการศึกษาโดยการพัฒนานโยบายให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและสังคมโลก อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาประเทศ เกิดการเชื่อมโยงกับนานาชาติจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพคนให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาจึงพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดบริการได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพอยู่ตลอดเวลา ด้วยการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรของสถานศึกษา สรรหาครูดีครูเก่ง พัฒนาทักษะครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วม

2. กลยุทธ์การส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพบว่ากลยุทธ์ที่ส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย 6 ประเด็นกลยุทธ์ ประกอบด้วย พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการวัดผลและประเมินผล ขับเคลื่อนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาการนิเทศการศึกษา และพัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการเพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพคือ พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีคุณภาพอาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรเปรียบเสมือนแบบพิมพ์ที่จะกำหนดว่าการจัดการศึกษาจะดำเนินไปในรูปแบบใด ทิศทางใดและผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาในด้านใดบ้าง สอดคล้องกับปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ การจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะพัฒนาศักยภาพผู้เรียนโดยตรง เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ สอดคล้องกับ Mantaiga Witoonchat (2007) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า การบริหารที่จะทำ ให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสำเร็จ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร วิธีการประเมินผู้เรียน วิธีการสอนของครู และสนับสนุนสื่อ และอุปกรณ์

ด้านกระบวนการวัดผลและประเมินผลเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการบริหารงานวิชาการซึ่ง ปัจจุบันสังคมมีความสนใจในคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จึง

ตระหนักและให้ความสำคัญกับการวัดผลและประเมินผลที่สะท้อนสภาพความเป็นจริง เพื่อสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะทราบว่า การเรียนการสอนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ควรปรับปรุงเรื่องใด การวัดผลและประเมินผลจึงเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษา และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและจัดการศึกษาก็มีความสำคัญและจำเป็นเช่นกัน เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย มีคุณภาพจะทำให้กระบวนการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งกลยุทธ์เพิ่มประสิทธิภาพระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ กลยุทธ์ยกระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีของบุคลากรและครูผู้สอน และกลยุทธ์เพิ่มการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเป็นแนวทางการพัฒนาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสถานศึกษาที่จะร่วมกันพัฒนาให้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาและเพิ่มศักยภาพของครูและนักเรียนให้เท่าทันกับสากลได้ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่กล่าวว่า ควรพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน สื่อ และเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวและมีความมั่นใจว่าจะสามารถที่จะเป็นเครื่องมือในการดำเนินการส่งเสริมได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ค้นพบในการวิจัยและควรดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครูผู้สอนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่กระบวนการเรียนการสอน เสริมสร้างแรงจูงใจสำหรับข้าราชการครูผู้สอนด้วยการกำหนดให้ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความก้าวหน้า การจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีและการประเมินผลทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูผู้สอนเป็นระยะ ๆ

2. การนำกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่การปฏิบัติ ควรดำเนินการศึกษารายละเอียดของกลยุทธ์ กลวิธี มาตรการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานี้ และเปรียบเทียบกับแนวทางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีอยู่เดิมและเลือกเฉพาะ กลยุทธ์ กลวิธี มาตรการที่สอดคล้อง เหมาะสมและเป็นไปได้กับความต้องการมาดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการสร้างขวัญและกำลังใจ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการและคุณภาพนักเรียน

2. ควรพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณภาพการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศด้านคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องประกาศการกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา. (18 สิงหาคม 2553). *ราชกิจจานุเบกษา*. 127 (พิเศษ 98 ง.). หน้า 28-61.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. (2542). และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. (2546). และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2553.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา*.
กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง*.
(พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (2551). กรุงเทพฯ.
- สำนักติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพฯ.
- Faber, C.F. and Cherron G.F. (1970). *Elementary School and Administration*. Ny: Holtrinehart and
Winston.
- Miller.V. (1965). *The Public Administration of American School*. NY. The McMillan.
- Sergiovanni and Starratt. (1980). *Educational Governance and Administration*. NewJersey: prentice-
Hall.